

BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2008. október 21.)

a Magyar Köztársaság által a Postabank és Takarékpénztár Rt./Erste Bank Hungary Nyrt. tekintetében végrehajtott C 35/04. számú intézkedésről

(az értesítés a C(2008) 6023. számú dokumentummal történt)

(Csak a magyar nyelvű szöveg hiteles)

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2009/174/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután felkérte az érdekelt feleket az említett rendelkezéseknek megfelelően észrevételeik megtételére,

mivel:

I. ELJÁRÁS

- (1) A Bizottság 2003. szeptember 23-i keltezésű és 2003. október 22-én iktatott levélben bejelentést kapott a Postabank és Takarékpénztár Rt-t, jelenleg Erste Bank Hungary Nyrt-t (a továbbiakban: Postabank vagy a bank) javára hozott állami intézkedésekről. A magyar hatóságok 2004. január 23-i keltezésű és 2004. január 26-án iktatott elektronikus levelükben további, a Postabank javára hozott intézkedéseket jelentettek be. Valamennyi intézkedést az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló szerződés (a továbbiakban: csatlakozási szerződés) részét képező csatlakozási okmány IV. mellékletének 3. pontjában meghatározott „ideiglenes eljárásnak” megfelelően jelentettek be.
- (2) 2004. április 30-án a magyar hatóságok a bejelentés kiegészítésül benyújtották a Postabank megvásárlója, az Erste Bank visszavonhatatlan egyoldalú nyilatkozatát. A 2004. április 29-én aláírt nyilatkozat rendelkezik a Magyarország által a Postabank megvásárlója részére a részvényvásárlási megállapodásban meghatározott esetleges vagy ismeretlen perbeli követelésekkel kapcsolatban fizetendő összegek teljes felső határáról és az ismeretlen követelésekkel kapcsolatos, szűkebb körű kockázatmeghatározásról.
- (3) A Bizottság 2004. október 20-i határozatában kimondta, hogy a bejelentett intézkedések nagy többsége a csatlakozás után nem alkalmazandó, és egy intézkedés – az

ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás – kapcsán eljárást indított, mivel komoly kétségei támadtak az intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően. A Bizottságnak az eljárás megindításáról szóló határozatát közzétették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽¹⁾. A Bizottság felkérte az érdekelt feleket, hogy nyújtsák be észrevételeiket.

- (4) 2004. november 25-én a magyar hatóságok benyújtották az eljárás megindításáról szóló határozattal kapcsolatos észrevételeiket, majd 2005. április 15-én az Erste Bank is benyújtotta észrevételeit. A Bizottság továbbította az érdekelt felektől érkezett észrevételeket a Magyar Köztársaságnak, amely lehetőséget kapott a válaszára. Magyarország észrevételei 2005. május 23-i keltezésű levelében érkeztek meg. 2005 júniusában, júliusában és októberében, valamint 2008 februárjában, márciusában, júniusában, júliusában és szeptemberében a Bizottság több különböző levelet kapott a magyar hatóságoktól és az Erste Banktól, amelyekben a beadványaikban szereplő érveiket támasztották alá további magyarázatokkal.

II. HÁTÉR

- (5) Az 1988-ban alapított Postabank irányultságát tekintve lakossági bankként működött, amely teljes körű banki szolgáltatásokat nyújtott. 2002 végén a Postabank a hetedik legnagyobb kereskedelmi bank volt Magyarországon, a teljes eszközállomány tekintetében mintegy 3,7 %-os piaci részesedéssel.
- (6) Mivel a Postabank nem rendelkezett elegendő tőkével, a magyar hatóságok az idők során számos pénzügyi és szabályozási intézkedést hajtottak végre annak érdekében, hogy helyreállítsák a Postabank tőkemegfelelési mutatóját. A Postabankot 1998-ban az összeomlás fenyegette, és a magyar kormánynek be kellett avatkoznia, hogy jelentős, 152 milliárd forintos feltőkésítéssel ⁽²⁾ megmentse a bankot, aminek révén a bank 99,9 %-os részvényesévé vált. A Postabanknak nyújtott tőkeinjekció célja a Postabank szerkezetátalakításra való felkészítése volt a rövid időn belül tervezett privatizáció szándékával.

⁽¹⁾ HL C 68., 2005.3.19.

⁽²⁾ A 2008. augusztus 25-i átváltási árfolyamon 1 EUR = 235,2 HUF.

- (7) 2000-ben a Postabank privatizációjára tett első kísérlet sikertelen volt. Végül a Postabankot 2003 októberében nyílt pályázati eljárás keretében értékesítették, amikor is a Postabank állami kézben lévő többségi tulajdonát az Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG-nak (a továbbiakban: Erste Bank vagy a vevő) adták el, amely a benyújtott ajánlatok közül 101,3 milliárd HUF ajánlattal a legmagasabb árat kínálta. A bejelentés és a magyar hatóságok beadványai alapján a Bizottság értelmezése szerint a Postabankot nyílt, megkülönböztetésmentes és feltételek nélküli, kétfordulós tendereljárás során a legmagasabb árat kínáló pályázónak adták el. 2004. szeptember 1-jén a Postabank egyesült az Erste Bank Hungary-vel.

- (10) Az Erste Bank egyoldalú nyilatkozatával módosított részvényvásárlási megállapodás értelmében az ismeretlen perbeli követelésekért való kártalanítás feltételei az eladó és a vevő közötti kockázatmegosztás tekintetében a következőképpen alakulnak: Az eladó az alábbiak tekintetében teljesít kifizetést:

— a megfelelő banki kötelezettségek első 10 milliárd forintja 90 %-ának teljes összege,

— a 10 milliárd forint feletti többlet 100 %-a, amelynek teljes összege nem haladja meg a 200 milliárd forintot.

III. AZ ISMERETLEN KÖVETELÉSEKÉRT VALÓ KÁRTALANÍTÁSI KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS

- (8) A tendereljárás során a magyar kormány minden pályázónak ugyanazokat a szerződéses feltételeket kínálta, a jogvita esetére szóló kártalanítási kötelezettségvállalást is beleértve, amely kiterjed a részvényvásárlási megállapodást lezáró napot követő legkésőbb öt éven belül a Postabank tekintetében felmerülő esetleges vagy ismeretlen perbeli követelésekből származó fizetési kötelezettségekre⁽¹⁾. A magyar hatóságok magyarázata szerint a privatizációs folyamat során vált egyértelművé, hogy ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást kell felajánlani, mivel e kártalanítási kötelezettségvállalás nélkül egyetlen pályázó sem tesz majd ajánlatot; a kártalanítási kötelezettségvállalás így a privatizáció megvalósulásának elengedhetetlen feltételévé vált.

Az eladónak az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás tekintetében fennálló kötelezettségei a részvényvásárlási megállapodás teljesítését követő öt év elteltével szűnnek meg harmadik fél azon követeléseivel kapcsolatban, amelyek tekintetében i. nem indítottak bírósági vagy választottbírói eljárást, vagy ii. nem merült fel az eladó írásbeli jóváhagyásával meghatározott banki kötelezettség.

IV. JOGI HÁTTÉR

- (9) 2004. április 29-én az Erste Bank visszavonhatatlan egyoldalú nyilatkozatot tett, amelyben az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás körét a kockázati kategóriák meghatározásával leszűkítette, valamint teljes felső határát a korábbi korlátlan mértékről 200 milliárd HUF összegre mérsékelte. Az Erste Bank egyoldalú nyilatkozata az esetleges perbeli követelésekért való kártalanítás tekintetében 350 milliárd HUF felső határt biztosít, amelyet a Bizottság a csatlakozás után nem alkalmazandó intézkedésnek nyilvánított⁽²⁾.

- (11) A csatlakozási okmány IV. mellékletének 3. pontja határozza meg az „ideiglenes eljárást”. Rendelkezik az új tagállamokban a csatlakozás időpontja előtt hatályba léptetett és ezt követően is alkalmazandó támogatási programok és egyedi támogatások vizsgálatára vonatkozó jogszabályi háttérrel.

- (12) A IV. melléklet 3. pontjának (1) bekezdése kimondja, hogy az új tagállamokban a csatlakozás időpontja előtt hatályba léptetett és ezt követően is alkalmazandó alább felsorolt támogatási programok és egyedi támogatások létező támogatásnak minősülnek: a) az 1994. december 10. előtt hatályba léptetett támogatások; b) a csatlakozási szerződéshez csatolt jegyzékben felsorolt – Bizottság által megvizsgált – támogatások; valamint c) azok a támogatások, amelyeket a Bizottság az ún. ideiglenes eljárás során jóváhagyott. Minden olyan, a csatlakozás időpontja után is alkalmazandó intézkedést, amely állami támogatásnak minősül és nem felel meg e három feltételnek, a csatlakozástól új támogatásnak kell tekinteni; a Bizottság ennél fogva teljes hatáskörrel rendelkezik az ilyen intézkedések alkalmazásának megtiltására, valamint a csatlakozás után jogellenesen kifizetett bármely összeg visszafizetésének elrendelésére. Az állami támogatások szabályainak a csatlakozás után is alkalmazandó intézkedések jövőbeni hatásaira való érvényesítése nem vonja maga után az állami támogatásokra vonatkozó EK-szabályok visszamenőleges alkalmazását, és alapjául mindenképpen a csatlakozási okmány szolgál.

⁽¹⁾ Azaz 2008. december 16-ig.

⁽²⁾ Ennélfogva az esetleges perbeli követelésekre vonatkozóan az állam mint eladó az alábbiak tekintetében teljesít kifizetést:

- a vonatkozó banki kötelezettségek első 4 milliárd forintja 50 %-ának teljes összege,
- a 4 milliárd forint feletti többlet 100 %-a, amelynek teljes összege nem haladja meg a 350 milliárd forintot.

Az esetleges perbeli követelések esetében az eladónak a kártalanítás tekintetében fennálló kötelezettségei a részvényvásárlási megállapodás teljesítését követő öt évvel szűnnek meg harmadik fél azon követeléseivel kapcsolatban, amelyek tekintetében nem indítottak bírósági vagy választottbírói eljárást. Az esetleges perbeli követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás három, világosan meghatározott tételre korlátozódik. A Bizottság kimondta, hogy az intézkedés a csatlakozás után nem alkalmazandó (lásd az eljárás megindításáról szóló határozatot, HL C 68., 2005.3.19.).

- (13) A Bizottság vélekedése szerint ahhoz, hogy egy intézkedés a csatlakozást követően alkalmazandónak minősüljön, bizonyítani kell, hogy a támogatás az odaítélésekor nem vagy nem pontosan ismert többlethasznot eredményezhet. Másrészt a Bizottság azon hatásköre, amelynek alapján az ideiglenes eljárás keretében vizsgálatot folytathat, nem alkalmazandó olyan támogatási intézkedések tekintetében, amelyeket már a csatlakozás előtt végleg és feltétel nélkül odaítéltek egy adott összegre vonatkozóan. E tekintetben a meghatározó az a jogilag kötelező érvényű aktus, amellyel az illetékes nemzeti hatóságok a támogatást odaítélik. Egyedi intézkedések a csatlakozást követően alkalmazandónak minősülnek, amennyiben az állam pontos gazdasági kötelezettsége a támogatás odaítélése időpontjában és a csatlakozás időpontjában sem ismert.
- (14) Amint az eljárást elindító határozatban áll, a garancia, illetve a kártalanítási kötelezettségvállalás tekintetében az alábbi feltételeknek kell teljesülniük ahhoz, hogy egy intézkedés a csatlakozást követően már ne minősüljön alkalmazandónak:
- a) a kockázatokat pontosan meghatározták és felvették egy, a csatlakozás időpontjában lezárt, kimerítő felsorolást tartalmazó listára;
 - b) a fizetendő összegekre teljes felső határt állapítottak meg;
 - c) a per olyan eseményekhez kötődik, amelyek a kártalanítási kötelezettség vállalásának időpontjában már lezajlottak; jövőbeli eseményekhez nem kapcsolódik.

V. A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ HATÁROZAT

- (15) A magyar hatóságok bejelentése alapján a Bizottság értékelte az EK állami támogatásokra vonatkozó szabályai értelmében hozzá bejelentett intézkedéseket, és arra a következtetésre jutott, hogy többségük nem tartozik az ideiglenes eljárás hatálya alá. Ezen intézkedések a csatlakozást követően valóban nem keletkeztettek további kötelezettséget a Magyar Köztársaság számára, ezért a csatlakozást követően nem minősültek alkalmazandónak ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ A Postabank és Takarékpénztár Rt./Erste Bank Hungary Nyrt-t kedvezményben részesítő következő intézkedéseket nem találták a csatlakozást követően alkalmazandónak: „Alárendelt kötvények, 1995. április”, „Tőkeemelés, 1995. szeptember”, „Alárendelt kötvények, 1996. március”, „Alárendelt kötvények, 1996. július”, „Kötelező tartalék képzésének előírása alóli mentesség, 1997. március”, „Az állam által nyújtott készfizető kezességvállalás, 1997. április”, „Eszköz swap, 1997. szeptember”, „Tőkeemelés, 1997. június”, „Alárendelt kötvények, 1997. december”, „Tőkeemelés, 1998. május”, „Tőkeátcsoportosítás, 1998. december”, „Portfóliótisztítás, 1998. december”, „Mentesség a törvényes hitelezési és befektetési korlátok alól, 1999. április”, „A Postabank konszolidációs megállapodás szerinti kötelezettségeinek elengedése, 2001. november”, „Felmentés a nyitott devizapozíció korlátja alól, 2001. október”, „Kizárólagosság a diákhitelek folyósításához szükséges számlanyitásra, 2001. szeptember”, „Esetleges peresített követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás, 2003. október”.

- (16) Mindazonáltal 2004. október 20-án a Bizottság hivatalos vizsgálati eljárást indított az egyik bejelentett intézkedés – az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás – kapcsán. E határozatában a Bizottság kimondta, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozás után is alkalmazandó. A Bizottság úgy vélte, hogy ezen intézkedés esetében állami támogatásról lehet szó, és komoly kétségei merültek fel a közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően.

VI. A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁT KÖVETŐEN ÉRKEZETT ÉSZREVÉTELEK

1. A Magyar Köztársaság észrevételei

- (17) A magyar hatóságok úgy vélik, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás olyan intézkedés (nem támogatás), amely a csatlakozás után nem alkalmazandó. Állításuk szerint az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás megfelel azon három feltételnek, amelyek alapján a kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozást követően már nem minősül alkalmazandónak a Bizottság eljárást megindító határozatának 52. pontjában foglaltak szerint.
- (18) Véleményük szerint az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem képezhet állami támogatást, mivel természetét tekintve kártalanítási kötelezettségvállalás, azaz szokványos kereskedelmi kikötés azon adásvételi szerződés keretein belül, amelyet nyílt és versenyjellegű eljárás során kötöttek. A Postabankért fizetett piaci ár eleve kizárja a támogatást.
- (19) További érvük, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azon tényt, hogy a Postabankot nyílt, megkülönböztetementes és feltételek nélküli tendereljárás során adták el.
- (20) Azt is kijelentették, hogy a Postabank szerkezetátalakítása és privatizációja két teljesen különálló folyamat és nem egyetlen oszthatatlan „csomag”, amiként a Bizottság elemzésében szerepel, amely a privatizációt megelőző intézkedéseket utólag értékeli. A Postabank privatizációja nem volt a szerkezetátalakítási folyamat része, mivel a Postabank akkorra már visszanyerte életképességét. Ennélfogva az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem tartozik a beavatkozások láncolatába, az említett kártalanításra irányuló igény pedig csak a privatizációs folyamat során merült fel. A szerkezetátalakítás és a privatizáció egy csomagként történő értékelése szintén meghaladja a Bizottság hatáskörét, mivel e „csomag” legtöbb alkotóeleméről a Bizottság maga elismerte a hivatalos eljárás megindításáról szóló határozat szerint, hogy a csatlakozás után nem alkalmazandó, és ennélfogva a Bizottság nem is értékelheti őket.

- (21) A magyar hatóságok azt is kijelentették, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás önmagában nem torzítja a versenyt, mivel a privatizáció során a piaci árat fizették meg, amely tartalmazta az említett kártalanítási kötelezettségvállalás által az Erste Bank számára képviselt értéket is. Az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás tette lehetővé a Postabank privatizációját.
- (22) A magyar hatóságok kifejtették, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásra irányuló igény a privatizációs folyamat során vált egyértelművé, mivel egyetlen pályázó sem kívánta megvenni a Postabankot az említett kártalanítás lehetősége nélkül. Ennélfogva ez a privatizáció megvalósulásának elengedhetetlen feltételévé vált. A magyar hatóságok érvelése szerint a lehetséges vásárlók – az üzlet értékelése során – nem voltak abban a helyzetben, hogy teljes mértékben értékeljék a Postabank problémás múltjából eredő esetleges jogviták kockázatát, ami tipikus aszimmetrikus információs problémaként jelent meg. Az állam mint eladó a privatizációt megelőzően széles körű kockázatelemzést végzett az esetleges jogviták tekintetében. Nem azonosítottak további új követeléseket, és nagyon valószínűnek tűnt, hogy bármely ilyen követelés napvilágra került volna még a privatizációs eljárást megelőzően, hiszen a bankot különféle pénzügyi ellenőrzéseknek és vizsgálatoknak vetették alá 1998-at követően.
- (23) Az összes peresített követelést tekintetbe véve az adásvételi megállapodásnál bizonyos kockázatmegosztás történt a magyar állam mint eladó és az Erste Bank mint vevő között, ahol is a vevő átvállalta az összes esetleges kötelezettséget a folyamatban lévő perek tekintetében, míg az esetleges vagy ismeretlen perbeli követelésekért való felelősséget részben, korlátozott mértékben vállalta (ismeretlen követeléseknél a tárgyban banki kötelezettségek első 10 milliárd HUF 10 %-ának, valamint az esetleges követeléseknél az első 4 milliárd HUF 50 %-ának teljes összege erejéig). A kockázat-megosztási lehetőség felajánlásával az állam azzal az ösztönző jelzéssel kívánt hatni a pályázókra, hogy az eladó biztos volt abban, hogy az államnak nem fog pénzügyi kára keletkezni a megállapodás következtében, és ezáltal meg akarta növelni a pályázók hajlandóságát, hogy a bank értékelésekor prémiumot adjanak.
- (24) Az állam privatizációs tanácsadójának becslései szerint az ésszerű esetben az ismeretlen követelésekből eredő lehetséges kötelezettségek összege nulla, míg kedvezőtlen esetben ez az összeg 5 milliárd HUF lehet. Kedvezőtlen esetben az állam becsült elméleti kitettsége az összes (esetleges és ismeretlen) per vonatkozásában jelentősen kisebb volt, mint a különbség a 101 milliárd HUF eladási ár és azon bevétel között, amire az állam a privatizáció előtt számított. Ez az összeg szintén jelentősen alacsonyabb volt, mint az eladási ár és a beérkezett legmagasabb indikatív ajánlat közötti különbség⁽¹⁾. Ennélfogva a magyar hatóságok meggyőződése szerint a kártalanítási kötelezettségvállalás vállalása révén az állam az értékesítés során magasabb árat tudott elérni, valamint teljes mértékben a piacgazdasági magánbefektető elvével összhangban járt el.
- (25) A magyar hatóságok kijelentették továbbá, hogy nincs szükség megmentési és szerkezetátalakítási elemzésre, mivel az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem valósít meg állami támogatást.
- (26) Az eljárást megindító határozatában a Bizottság úgy vélte, hogy a 2002 decemberében a Postabank és a Magyar Posta között aláírt stratégiai együttműködési megállapodás erősíti a Postabank versenyhelyzetét a magyar piacon, és előnyt biztosít számára a közösen fejlesztett új termékek postai értékesítésére biztosított kizárólagosság révén. A magyar hatóságok állítása szerint a Bizottság hibásan értelmezi a Magyar Posta és a Postabank közötti kapcsolatot. Szerintük a stratégiai együttműködési megállapodás teljes mértékben kereskedelmi jellegű megállapodás, és egyik fél számára sem biztosít semmiféle kizárólagosságot.
- (27) Amennyiben az intézkedés állami támogatásnak minősülne, úgy a Magyar Köztársaság nem ért egyet a Bizottság által kifejezett kétségekkel (lásd a hivatalos eljárás megindításáról szóló határozat 135–138. pontját) azt illetően, hogy az Európai Megállapodás 45. cikkének (2) bekezdése a jelen esetben alkalmazandó-e a Postabank javára nyújtott intézkedések igazolására. Állításuk szerint a Bizottságnak figyelembe kellene vennie, hogy Magyarország még nem volt az EU tagja, amikor az értékelés tárgyát képező intézkedések megvalósultak. Állításuk szerint a magyar kormány nem engedhette meg, hogy a Postabank 1998-ban, legnagyobb nehézségei idején, amikor a magyar piac nem volt stabil, tönkremenjen. Amennyiben a Postabank tönkrement volna, az – tekintve méretét – jelentős pénzügyi válságot okozhatott volna.

⁽¹⁾ A tender első körében a pályázókat felkérték, hogy tegyenek ajánlatot a vételárra, valamint hogy külön részletezzenek minden olyan kötelezettségvállalást, amelyet az állam részéről várnak el a bank folyamatban lévő és esetleges perekből származó kötelezettségeivel kapcsolatban. A magyar hatóságok leírása szerint minden pályázónak külön kellett feltüntetnie az általa elvárt biztonsági szintet, amelyet a privatizációt megelőző olyan eseményekből és tevékenységekből származó kötelezettségek tekintetében kívánt élvezni, amelyekre pályázóként nem rendelkezhetett befolyással. Ezt követően bocsátották a pályázók rendelkezésére a részvényvásárlási megállapodást a második körben, amelynek „alapjául a pályázók által az indikatív ajánlatokban tett javaslatok szolgáltak a folyamatban lévő és esetleges perbeli követelések és bármely egyéb kártalanítási követelés tekintetében.”

2. Az Erste Bank észrevételei

- (28) Az Erste Bank a magyar hatóságok által előadott érvekhez hasonlókat terjesztett elő. Az Erste Bank nem ért egyet a Bizottság következtetéseivel, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatást valósít meg.
- (29) Az Erste Bank azt is vitatja, hogy az intézkedés a csatlakozás után is alkalmazandó lenne. Állítása szerint az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás alkalmazási köre, összege és időtartama korlátozott. Valamennyi lehetséges követelést egyértelműen meghatároztak még a csatlakozás előtt; ennél fogva a csatlakozást követően ebből semmiféle új támogatás nem keletkeztethet.
- (30) Előadja továbbá, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem keletkeztet kereskedelmi előnyt, és nem torzítja a versenyt sem, mivel ez a részvényvásárlási megállapodások keretében bizonyos kockázatok kezelésére alkalmazott egyik szokványos piaci szabványfeltétel, és versenyeljárás keretében állapodtak meg róla, amely azt biztosítja, hogy az ilyen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásért megfizessék a piaci árat, és ezáltal ne jelenjenek meg támogatási elemek. A nyílt, átlátható és megkülönböztetés-mentes pályázati eljárást követő privatizációs ügyekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat alapján, az Erste Bank érvelése szerint jogos elvárásuk volt feltételezni, hogy a Postabank eladása nem tartalmazott az Erste Banknak nyújtott állami támogatást.
- (31) Ezenfelül a garanciával szemben, amely már önmagában jogi kötelezettséget jelenthet, az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás – jellegét tekintve – olyan kártalanítási kötelezettségvállalás, amelyet nem lehet önálló intézkedésnek tekinteni, hiszen mindig elválaszthatatlanul kötődik egy adott adásvételi megállapodáshoz. A kártalanítási kötelezettségvállalás az eladáskor átadott eszközök értékének védelmét szolgálja azon kockázatokkal szemben, amelyek az eladást megelőző időszakból keletkezhetnek.
- (32) Az Erste Bank azzal érvel továbbá, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a múltbeli intézkedésektől függetlenül kellene értékelni, valamint hogy a Bizottság által végzett magánbefektetői próba elemzése nem kezelheti együtt a Postabank javára nyújtott, csatlakozás előtti szerkezetátalakítási intézkedéseket a bank privatizációjával. Az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem szerkezetátalakítási intézkedés, hanem kártalanítási kötelezettségvállalás, amely a részvényvásárlási megállapodás elválaszthatatlan részét képezi, amely viszont nem kapcsolódik össze a szerkezetátalakítás folyamatával. A Postabank a privatizációja idején életképes volt. Másodszorban a Bizottságnak nincs hatásköre olyan korábbi szerkezetátalakítási intézkedéseket vizsgálni, amelyek a csatlakozás után nem alkalmazandók. A Bizottság megközelítése, amely szerint együttesen kezeli a csatlakozás után nem alkalmazandó intézkedéseket az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalással, az 1998–2002 közötti intézkedéseket is támogatásnak minősíti, holott a Bizottságnak nincs is hatásköre ezeket vizsgálni.
- (33) Az Erste Bank kiegészítésképpen hozzáteszi, hogy a Bizottság magánbefektetői próba elemzése mindenképpen hiányos, hiszen nem tér ki a felszámolási költségekre és a felszámolás megakadályozására szolgáló, megfelelő magyar banki szabályokra sem.
- (34) Az Erste Bank álláspontja szerint az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem képez támogatást, és nem is alkalmazandó a csatlakozás után, így nincsen szükség összeegyeztethetőségi vizsgálatra sem. Érvel többek között azzal is, hogy az összeegyeztethetőségi vizsgálat alapjául az a hibás feltételezés szolgált, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás szerkezetátalakítási intézkedés, nem pedig a privatizáció részeleme.
- (35) Az Erste Bank hozzáteszi, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem torzítja a versenyt, és nem eredményez kereskedelmi előnyt sem, mivel olyan versenyeljárásból adódóan keletkezett, amely során a Postabankot piaci áron értékesítették. Mindenesetre az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően bármely előny az eladónál maradna, és nem szállna át a vevőre. Ennél fogva nem állt fenn szelektív kereskedelmi előny az Erste Bank javára (az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás tekintetében vagy egyébként), mivel az állam kész lett volna eladni a Postabankot a legmagasabb árat kínáló bármely egyéb vállalkozásnak.
- (36) Az Erste Bank kijelenti, hogy a Bizottság nem határozta meg az alkalmazandósági vizsgálat jogalapját, és annak bizonyítására, hogy a Bizottságnak hatásköre van az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a 88. cikk (2) bekezdése alapján vizsgálni, bizonyítani kell, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozási okmány IV. mellékletének 3. pontjában foglalt rendelkezések értelmében új támogatásnak minősül. Kifejti továbbá, hogy Magyarország nem volt az EU tagja az intézkedések megvalósulásakor, így nem tartozhatott közvetlenül az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének hatálya alá sem. A Bizottság nem alkalmazhatja az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat olyan helyzetekre, amelyeket a csatlakozást megelőzően véglegesítettek, így a Postabankra vonatkozó, jogilag kötelező érvényű részvényvásárlási megállapodásra sem, mivel ez sértené a visszamenőleges hatály tilalmának elvét. Azon követelmény, hogy a kártalanítási kötelezettségvállalásokra vonatkozó kockázatok pontosan meg kell határozni annak érdekében, hogy azokat a csatlakozás után ne tekintsék alkalmazandónak, a privatizáció idején sem Magyarország, sem pedig az Erste Bank előtt nem volt ismeretes.

VII. VIZSGÁLAT

1. A csatlakozást követő alkalmazandóság

- (37) A fenti magyarázat és az eljárás megindításáról szóló határozat alapján a Bizottság először azt értékeli, hogy a hivatalos vizsgálati eljárás tárgyát képező intézkedés, vagyis az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás alkalmazandó-e a csatlakozás után a 14. pontban meghatározott feltételek alapján. Azon kérdés, hogy a támogatás „csatlakozás után alkalmazandó”-e, elkülönül attól a kérdéstől, hogy egy intézkedés támogatásnak minősül-e (bármely adott, releváns időpontban), valamint külön feltételek vonatkoznak rá.
- (38) A Postabank megvásárlójának, az Erste Banknak a 2004. április 29-én aláírt visszavonhatatlan – az ismeretlen követelések vonatkozásában tett – egyoldalú nyilatkozata a Magyarország által a részvényvásárlási megállapodásban meghatározott, a vevő részére teljesítendő kifizetések tekintetében 200 milliárd HUF összegben megállapított felső határról és szűkebb körű kockázatmeghatározásról rendelkezik.
- (39) Mindazonáltal a teljes felső összeg meghatározása és az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás körének leszűkítése ellenére a Bizottság megjegyzi, hogy az ismeretlen követelésekért járó, a magyar állam által a Postabank értékesítésének megkönnyítése érdekében vállalt kártalanítás pontos meghatározása és a csatlakozás időpontjában lezárt, kimerítő felsorolást tartalmazó és kötelező érvényű listára történő felvétele nem történt meg. Éppen ellenkezőleg, az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás széles körű kártalanítási kötelezettségvállalást jelent, meghatározása nem pontos, és a felső határa magas, amelynek bevezetésére ráadásul utólag került sor. Ennélfogva az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás lehetőséget teremt meghatározatlan számú további igény benyújtására azon túl, amit a csatlakozáskor egyértelműen meghatároztak, ami pedig ellentétes azzal, amit a magyar hatóságok és az Erste Bank állít.
- (40) A Bizottság véleménye szerint a felső határ megszabása anélkül, hogy (tételezen) felsorolnák az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásra okot adó egyes eseményeket, nem köti a kártalanítás csatlakozás utáni kifizetését olyan meghatározott eseményekhez, amelyeket még a csatlakozás előtt végleg és feltételektől mentesen azonosítottak volna. Az állam pénzügyi kitettsége valójában elméletileg korlátozott, de a tényeket, amelyek az állam általi esetleges kifizetésekre okot szolgáltatnának, nem határozták meg egyértelműen, ahogyan az már az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás megfogalmazásából is kiderül, azaz hogy ismeretlen követelésekért jár. A korlátozás tehát látszólagos, mivel az alkalmazási kör és az esetleg a csatlakozás után fizetendő konkrét összegek változhatnak a csupán általánosságban megmagyarázott feltételek alapján.
- (41) A szóban forgó intézkedés tehát két kivétellel a csatlakozás után alkalmazandónak minősül. A hatóságok által nyújtott magyarázatok alapján ugyanis a Bizottság következtetése szerint van két elem, amelyek megfelelnek azoknak a feltételeknek, amelyek alapján nem minősülnek a csatlakozás után alkalmazandónak.
- (42) E két elem az Arthur Andersen Audit Könyvszakértő Korlátolt Felelősségű Társaság és/vagy Prudentia Könyvvizsgáló és Gazdasági Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság (vagy engedményeseik, illetve jogutódjaik) részéről a Postabank vagy bármely jelentős leányvállalata ellen felmerülő esetleges követeléseire vonatkozik, azok 2000 előtti könyvvizsgálatának elkészítésével kapcsolatban, összesen 200 milliárd HUF pénzügyi követelés erejéig (megtalálható az Erste Bank 2004. április 29-i egyoldalú nyilatkozatának „Kockázatmeghatározás O” részében).
- (43) A Bizottság megjegyzi, hogy e két vállalkozás már jelezte az Erste Banknak, hogy kártérítési pert kíván indítani az Erste Bankkal szemben azon folyamatban lévő peres eljárás kimenetelétől függően, amelyet a magyar állam folytat a Postabank könyvvizsgálóival szemben a bank könyvvizsgálójaként játszott szerepük tekintetében. E követelések jelenleg esetleges perbeli követeléseknek számítanak. Az Arthur Andersen ezenfelül követelte az Erste Banktól a magyar állam által indított perrel kapcsolatos jogi költségeinek megtérítését is.
- (44) Az e két esetleges követelést lefedő állami kártalanítási kötelezettségvállalás megfelel a fent meghatározott mindhárom feltételnek, és ennélfogva nem tekinthető a csatlakozás után alkalmazandónak.
- (45) Az Erste Bank kijelenti, hogy a Bizottság nem határozta meg az alkalmazandósági vizsgálat jogalapját, és annak alátámasztására, hogy a Bizottságnak hatásköre van az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a 88. cikk (2) bekezdése alapján vizsgálni, bizonyítani kell, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozási okmány IV. mellékletének 3. pontjában foglalt rendelkezések értelmében új támogatásnak minősül. Kifejti továbbá, hogy Magyarország az intézkedések megvalósulásakor nem volt az EU tagja, így nem tartozott közvetlenül az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének hatálya alá sem.

(46) Először is a Magyar Köztársaságot (csakúgy mint valamennyi akkori tagjelölt országot) már a csatlakozás előtt kötötték az Európai Megállapodások, amelyek – egyebek mellett – bármely olyan állami támogatást összeegyeztethetetlennek nyilvánítottak a megállapodás megfelelő működésével, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzították a versenyt, vagy azzal fenyegettek, amennyiben ez érintette a Közösség és az akkori tagjelölt ország közötti kereskedelmet⁽¹⁾. Ezenfelül a csatlakozási szerződés IV. mellékletének 3. pontja az intézkedések három kategóriáját határozza meg meglévő támogatásként, azaz i. az 1994. december 10. előtt hatályba léptetett támogatásokat; ii. a csatlakozási szerződéshez csatolt jegyzékben felsorolt – Bizottság által megvizsgált – támogatásokat; és iii. azon támogatásokat, amelyeket a Bizottság az ún. ideiglenes eljárás során jóváhagyott. A szerződés egyértelművé teszi, hogy a csatlakozás napját követően alkalmazandó valamennyi olyan intézkedést, amely állami támogatás valósít meg és nem felel meg a meglévő támogatás feltételeinek, a csatlakozástól új támogatásnak tekint.

(47) Ennélfogva – az EU elsődleges jogforrása alapján – egyértelmű, hogy a Bizottság teljes hatáskörrel rendelkezik az olyan támogatási intézkedések felülvizsgálatára, amelyek a csatlakozás előtt léptek hatályba és a csatlakozást követően alkalmazandók, és nem minősültek a csatlakozást követően meglévő támogatásnak. A Bizottság az ilyen intézkedéseket 2004. május 1-jétől „új támogatásnak” tekintheti, és így e naptól kezdődően megtilthatja a támogatás alkalmazását, továbbá elrendelheti a csatlakozás után jogellenesen kifizetett összegek visszafizettetését, amennyiben úgy véli, hogy e támogatás összeegyeztethetetlen a közös piaccal. Az állami támogatásra vonatkozó szabályoknak az olyan intézkedések jövőbeli hatásaira való alkalmazása, amelyek a csatlakozás után alkalmazandók és a csatlakozási szerződésben meghatározottak szerint nem felelnek meg a meglévő támogatás feltételeinek, nem vonja tehát maga után az állami támogatásra vonatkozó EK-szabályok visszamenőleges hatályát.

2. Állami támogatás megléte

(48) Az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

⁽¹⁾ Lásd az Európai Megállapodás II. fejezete 62. cikke (1) bekezdésének iii. pontját.

Állami források

(49) A Postabank privatizációjának keretében a magyar állam (az ÁPV-n keresztül)⁽²⁾ a Postabank megvásárlójának olyan kártalanítási kötelezettséget vállalt, amely kiterjed a részvényvásárlási megállapodás lezárását követő legkésőbb öt éven belül a Postabank tekintetében felmerülő ismeretlen perbeli követelésekből származó fizetési kötelezettségekre. Más szavakkal, a magyar állam ily módon közpénzekből tett kötelezettségvállalást a Postabank értékesítésének lehetővé tétele érdekében. Ennélfogva egyértelmű, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás állami forrásokat tartalmaz.

Gazdasági előny

(50) A fentiek értelmében a magyar hatóságok és az Erste Bank azt állították az eljárás megindításáról szóló határozathoz fűzött észrevételeikben, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem valósíthat meg állami támogatást, mivel tipikus feltétel a nyílt versenyeljárásnak megfelelően létrejött adásvételi szerződésben, valamint mert a Postabankért fizetett piaci ár eleve kizárja a támogatást. Azzal érveltek, hogy a Bizottságnak a piacgazdasági magánbefektető elvét kellene alkalmaznia, és a vizsgált intézkedést, vagyis az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást nem kellene támogatásnak tekintenie, mivel figyelembe véve az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás által az Erste Bank számára képviselt értéket, piaci ár lett megfizetve. Azt is állították, hogy a Bizottság által végzett magánbefektetői próba nem kezelheti együttesen a Postabank javára nyújtott, csatlakozás előtti szerkezetátalakítási intézkedéseket a bank privatizációjával, mivel az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem szerkezetátalakítási intézkedés, hanem a részvényvásárlási megállapodás elválaszthatatlan részét képezi.

(51) Az eljárás megindításáról szóló határozatban foglaltaknak megfelelően a Bizottság nem vizsgálhatja a csatlakozás után nem alkalmazandó támogatási intézkedéseket a 88. cikkben megállapított eljárások alapján. A Bizottság azon hatásköre, amely szerint az ideiglenes eljárás keretében vizsgálatot folytathat, nem alkalmazandó olyan támogatási intézkedések tekintetében, amelyeket már a csatlakozás előtt végleg és feltétel nélkül odaítéltek egy adott összegre vonatkozóan. A Bizottság a Postabank javára nyújtott, bejelentett szerkezetátalakítási intézkedéseket – az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás kivételével – nem találta a csatlakozást követően alkalmazandónak⁽³⁾. Ezek ennélfogva nem képezik ezen elemzés tárgyát.

⁽²⁾ Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt., amelynek jelenlegi jogutódja a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.

⁽³⁾ Lásd az eljárás megindításáról szóló határozatot, HL C 68., 2005.3.19.

(52) Így az egyetlen csatlakozás után alkalmazandó intézkedés – vagyis az ismeretlen követelésekért járó, 2003-ban nyújtott kártalanítási kötelezettségvállalás – értékelésekor a Bizottságnak azt kell megvizsgálnia, hogy a magyar állam akkori eljárása – az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásnak a privatizáció idején történő biztosításáról szóló döntés tekintetében – megfelelt-e a magánbefektető viselkedésének. Következésképpen a Bizottság az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a korábbi intézkedésektől függetlenül értékeli.

(53) A Postabank értékesítésének értékelése elkülöníthető a korábbi intézkedésektől azért is, mivel a szerkezetátalakítás már a privatizációt megelőzően lezárult. A Bizottság megjegyzi, hogy a magyar Állami Számvevőszék 2003 áprilisában jelentést adott ki, amelyben megállapította, hogy a Postabank szerkezetátalakítása sikeresen lezárult, és hogy a bank működése újra prudens. A Postabank a privatizációja idején életképes volt.

(54) Az értékelés alá vont intézkedések esetén elkülönítése nem mondana ellent a BP Chemicals esetében alkalmazott ítélkezési gyakorlatnak⁽¹⁾, hiszen az említett esetben három tőkeinjekcióról volt szó, amelyet egyetlen folyamatos szerkezetátalakítási folyamat során nyújtottak, „amelyeknek közös célja a szükséges szerkezetátalakítási intézkedések finanszírozása és az EniChem veszteségek miatt szétforgácsolt tőkealapjának helyreállítása volt.” Annak értékelése során, hogy a három intézkedést egyetlen egészként vagy az utolsó intézkedést külön kellene-e vizsgálni, az EB ebben az ügyben döntő erejűnek találta az intézkedések kronológiáját, céljukat és a vállalkozásnak a tőkeinjekciókról szóló egyes határozatok idején fennálló helyzetét találta. Abban az ügyben – az utolsó intézkedés nélkül – a felszámolás elkerülhetetlen volt. Ezzel szemben a jelen esetben az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a Postabank eladásához kapcsolódott és a részvényvásárlási megállapodás integráns részét képezte akkor, amikor a bank szerkezetátalakítása már sikeresen lezárult, és felszámolása többé nem fenyegetett.

(55) A magyar hatóságok 2003. évi viselkedésének a piacgazdasági magánbefektető elve alapján történő értékelése tekintetében meg kell jegyezni, hogy a Bizottság nem kérdőjelezi meg a Postabank privatizációs eljárását, és elismeri, hogy a Postabankot nyílt versenyeljárás keretében a legmagasabb ajánlatot tevőnek adták el.

(56) Ez a tény azonban nem elégséges feltétele annak, hogy jelen esetben kizárjuk az előny fennálltát.

(57) Először is a részvényvásárlási megállapodás megkötésének idején az ismeretlen követelésekért való kártalanítási

tási kötelezettségvállalás még korlátlan volt. Amikor a magyar kormány eladta a Postabankot, az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalással közpénzekből tett korlátlan mértékű kötelezettségvállalást a Postabank megvásárlójának. A Bizottság úgy véli, hogy – noha a magyar állam kellő átvilágítással megvizsgálta a peres ügyek lehetőségét a privatizációs eljárás megindítása előtt, és az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás körében történő kifizetések valószínűségét nagyon alacsonynak találta – egy prudens magáneladó ebben az esetben nem tett volna korlátlan mértékű kötelezettségvállalást a részvényvásárlási megállapodás lezárását követő legkésőbb öt éven belül felmerülő ismeretlen perbeli követelésekből származó fizetési kötelezettségekre, még akkor sem, ha az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás vállalása magasabb eladási árat eredményezett, mint amennyit az eladó a Postabank értékesítése során e kötelezettségvállalás hiányában kaphatott volna. A Bizottság szerint a Postabankot értékesítő piacgazdasági eladó legalább az adásvételi szerződésbe bevezetett volna egy határértéket, amellyel korlátozta volna a kártalanítási kötelezettségvállalás alapján felmerülő, vevőt megillető esetleges kifizetések mértékét. A piacgazdasági eladó nem fogadta volna el a korlátlan mértékű kockázatviselést, még annak tudatában sem, hogy az ilyen magas kifizetések valószínűsége nagyon csekély lehet. Ennélfogva a tény, hogy a privatizáció idején a kártalanítási kötelezettségvállalás korlátlan mértékű volt, azt bizonyítja, hogy az állam nem piacgazdasági szereplőként járt el.

(58) Az, hogy az Erste Bank egyoldalú nyilatkozatot tett, amely szerint az állam esetleges fizetési kötelezettségei az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás keretében 200 milliárd HUF-ra korlátozódnak, nem változtatja meg a Bizottság értékelését a magyar állam viselkedéséről. Valóban, a vevő hat hónappal későbbi, egyoldalú nyilatkozata nem teheti a magyar állam által az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást összeegyeztethetővé a piacgazdasági magánbefektető elvével.

(59) E következtetést az a tény sem változtatja meg, hogy a pályázók – akik nem tudták teljes mértékben értékelni a Postabank problémás múltjából eredő, esetleges jogviták kockázatát – úgy vélték, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a privatizáció elengedhetetlen feltétele. Az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás felajánlása nélkül a bank valószínűleg állami tulajdonban maradt volna. Ilyen helyzetben, amennyiben az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás keretében valamely esetleges követelés a jövőben ténylegesen felmerült volna, az államnak – ha a piacgazdasági magánbefektető elve szerint jár el – csak az üzlet értékéig kellett volna teljesítenie a követeléseket, nem pedig korlátlan összegig. Ennélfogva, amennyiben az állam a piacgazdasági magánbefektető elve szerint járna el, úgy nem vállalta volna korlátlan mértékű kártalanítást.

⁽¹⁾ A T-11/95. sz., BP Chemicals kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 1998, II-3235. o.), 178–179. pont.

(60) Másrészt, bár valamennyi pályázónak egyenlő bánásmódot biztosító, nyílt versenyeljárás folytattak, nem állítjuk azt, hogy az értékesítés piaci feltételekkel történt volna. A kártalanítási kötelezettségvállalás ugyanis korlátlan összegre vonatkozik, ezért az ajánlatok nem tartalmazhatták e kezesség megfelelő árát. Mivel az ismeretlen követelésekért való korlátlan kártalanítás értékét lehetetlen volt megállapítani, a versenyeljárás során nem lehetett szó „piaci árról” sem, következésképpen nem tekinthetjük úgy, hogy a versenyeljárás piaci feltételekkel zajlott.

(61) Az Erste Bank érvelése szerint az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem keletkezett kereskedelmi előnyt, mivel versenyeljárás következtében jött létre, és mert piaci árat fizettek. E tekintetben az Erste Bank számos bizottsági határozatra utalt⁽¹⁾. Az Erste Bank továbbá azzal érvelt, hogy ha egy vállalkozás előnyben részesült, és az állam részéről történő értékesítés piaci áron valósul meg, bármiféle előnyből származó haszon az eladónál maradna és nem szállna át a vevőre; érvét a Banks⁽²⁾ és a Systems Microelectronic⁽³⁾ ügyre történő utalással támasztotta alá.

(62) A Bizottság megjegyzi, hogy az Erste Bank által említett Banks ügy kapcsán alakult ki azon általános elv, hogy amennyiben piaci feltételek mellett kerül sor nyílt versenyeljárásra, úgy rendszeren nem valósul meg támogatás a vállalkozás megvásárlója számára. A jelen esetben azonban rendes piaci feltételek mellett az Erste Bank nem kapott volna korlátlan mértékű kártalanítást, hiszen egy prudens magánpiaci eladó nem úgy adta volna el a Postabankot, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást korlátlanul vállalja. Összefog-

lalva tehát, mivel a Postabankot értékesítő magánpiaci eladó nem vállalt volna az ismeretlen követelésekért korlátlan kártalanítási kötelezettséget, az Erste Bank gazdasági előnyhöz jutott azáltal, hogy a Postabankot az ismeretlen követelésekért való állami kártalanítási kötelezettségvállalással vette meg.

(63) A Bizottság ennél fogva úgy tekinti, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás önmagában értékelve nem állja ki a piacgazdasági eladói próbát.

A privatizáció és a szerkezetátalakítás együttes értékelése

(64) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság a szerkezetátalakítással és privatizációval kapcsolatos intézkedéseket együttesen vette figyelembe, mivel 1998-ban a magyar kormány arról tájékoztatta, hogy a tőkeinjekció mellett döntött, és a Postabank 99,9 %-os tulajdonosává válik a bank szerkezetátalakítása és privatizációja érdekében – azaz úgy tűnik, a magyar hatóságok maguk kapcsolták össze a szerkezetátalakítást a privatizációval. Az 1998. decembere óta nyújtott támogató – részben pénzügyi, részben pedig szabályozási – intézkedések tették lehetővé, hogy a bank működőképes maradjon, valamint megkönnyítették a privatizációját is.

(65) Következésképpen a Bizottság másodlagosan az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségnek a privatizációkor történt vállalását a korábbi szerkezetátalakítási intézkedésekkel együttesen is értékelni fogja, azonban mivel már megállapította, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás önmagában nézve támogatást valósít meg, *a fortiori* támogatásnak minősül, ha a korábbi szerkezetátalakítási intézkedésekkel együttesen vizsgálja.

(66) Amennyiben az összes intézkedést együttesen vesszük figyelembe a piacgazdasági magánbefektetői próba során, úgy az állam által viselt költségek kiszámítása kiterjed a magyar hatóságok által elfogadott azon intézkedésekre is, amelyekkel még az eladás előtt megvalósította a bank szerkezetátalakítását, valamint kiterjed azon intézkedésekre is, amelyekről az értékesítés során határozott. Az érintett intézkedések együttesen olyan körülbelül 53,4 milliárd HUF (vagyis mintegy 211 millió EUR) negatív értékesítési árat eredményeznek, amely azon egyszerűsített megközelítésből származik, amely levonja 1998. decembertől kezdődően az állami intézkedések értékét a privatizáció során elért tényleges eladási árból. Ez az eredmény nem tartalmazza azon további költségeket, amelyeket az államnak a privatizáció idején tett kártalanítási kötelezettségvállalásokra tekintettel esetleg állnia kell.

⁽¹⁾ Hytasa (92/317/EKG) – a Bizottság 1992. március 25-i határozata (HL L 171., 1992.6.26., 54. o.), Centrale del Latte di Roma (2000/628/EK) – a Bizottság 2000. április 11-i határozata (HL L 265., 2000.10.19., 15. o.), Crédit Foncier de France (2001/89/EK) – a Bizottság 1999. június 23-i határozata (HL L 34., 2001.2.3., 36. o.), KataLeuna GmbH Catalysts (2001/685/EK) – a Bizottság 2001. február 13-i határozata (HL L 245., 2001.9.14., 26. o.), Entstaubungstechnik Magdeburg GmbH (ETM) (2000/395/EK) – a Bizottság 1999. december 22-i határozata (HL L 150., 2000.6.23., 64. o.), Italstrade (1999/269/EK) – a Bizottság 1998. szeptember 16-i határozata (HL L 109., 1999.4.27., 1. o.), TASQ (2000/647/EK) – a Bizottság 2000. május 3-i határozata (HL L 272., 2000.10.25., 29. o.), Gothaer Fahrzeugtechnik GmbH (2002/896/EK) – a Bizottság 2002. január 30-i határozata (HL L 314., 2002.11.18., 62. o.), Buna/Leuna (96/545/EK) – a Bizottság 1996. május 29-i határozata (HL L 239., 1996.9.19., 1. o.), InfraLeuna (1999/646/EK) – a Bizottság 1998. november 25-i határozata (HL L 260., 1999.10.6., 1. o.), Head Tyrolia Mares (97/81/EK) – a Bizottság 1996. július 30-i határozata (HL L 25., 1997.1.28., 26. o.), Koninklijke Schelde Groep (2003/45/EK) – a Bizottság 2002. június 5-i határozata (HL L 14., 2003.1.21., 56. o.).

⁽²⁾ A C-390/98. sz., H.J. Banks & Co. Ltd kontra The Coal Authority és Secretary of State for Trade and Industry ügyben hozott ítélet.

⁽³⁾ A C-277/00. sz., Németországi Szövetségi Köztársaság kontra Bizottság ügyben hozott ítélet.

- (67) A Bizottság megjegyzi, hogy a magyar kormány számára az életképesség privatizáción keresztüli helyreállításának 1998 óta soha nem volt feltétele a „pozitív” ár megvalósítása, azaz a befektetés ésszerűen elvárható megtérülésének elérése. Ezt megerősíti az intézkedések a jövőbeli eladási célár pontos meghatározásának hiányában történő bevezetése is.
- (68) Ennek alapján, a piacgazdasági magánbefektető elvével összhangban a rendes piaci feltételek mellett működő, racionális befektető tisztán kereskedelmi alapon nem nyújtott volna hozzájárulást, illetve nem tett volna pénzügyi vállalat a Postabanknak, ha nem lettek volna konkrét és ésszerű elvárásai azt illetően, hogy a bankot majd olyan áron tudja értékesíteni, amely meghaladja a bele injektált pénzeszközök összességét.
- (69) A fent említetteknek megfelelően a Bizottság elismeri, hogy a Postabankot nyílt és feltételek nélküli versenyeljárás keretében a legmagasabb árat kínáló pályázónak adták el. Mindazonáltal a nyílt versenyeljárás nem mindig zárja ki az állami támogatás lehetőségét. A Bíróság kimondta: „... a német kormány érvelését tekintve, amely szerint a GS [Gröditzer Stahlwerke] privatizációja esetében folytatott eljárás megfelelt az általános privatizációs elvekben meghatározott nyílt, átlátható és feltétel nélküli eljárás követelményeinek, elegendő kijelenteni, hogy tekintet nélkül ezen elvek jogi értékére és feltételezve az érvelés megalapozottságát, mindez kevés ahhoz, hogy meg lehessen kérdőjelezni a megállapítást, amely szerint a GS negatív értékesítése áron történő privatizálása nem felel meg a magánbefektetői próbának, és ennél fogva az állami támogatás elemeit vonja magával ⁽¹⁾.” A szerkezetátalakítást és a privatizációt együttesen – azaz a bank értékesítése előtt végrehajtott állami intézkedések összegét – figyelembe véve az állam részére negatív ár keletkezik.
- (70) Az Erste Bank állítása szerint a bizottsági magánbefektetői próba elemzése hiányos, hiszen nem tér ki a felszámolási költségekre és a felszámolás megakadályozására szolgáló, releváns magyar banki szabályokra sem.
- (71) A Bizottság megjegyzése szerint a Közösség Bíróságainak ítélkezési gyakorlata egyértelművé teszi, hogy a piacgazdasági magánszereplő feltételét csak olyan helyzetre lehet alkalmazni, ha az állami beavatkozás gazdasági jellegű; nem alkalmazandó azonban, ha a helyzet a közhatalom gyakorlásával függ össze ⁽²⁾. Valójában a jelen esetben az állam azzal a céllal járt el, hogy megvédje a pénzügyi rendszer stabilitását, nem pedig úgy, mint a nyereség realizálására törekvő magánbefektető.
- (72) Ezenfelül annak értékelése során, hogy jobban megéri-e az államnak felszámolni egy vállalkozást, mint eladni, a közösségi bíróságok kifejtették, hogy egyértelmű megkülönböztetést kell tenni azon kötelességek között, amelyeket az államnak egy vállalat részvénytulajdonosaként, illetve közhatóságként kell vállalnia: csupán az előbbit lehet kellően figyelembe venni ⁽³⁾ a támogatás meglétének értékelése céljából. Ennélfogva, kizárva a számításokból azon költségeket, amelyeket a magánbefektető nem vett volna figyelembe, a felszámolás kevesebbe került volna az államnak, mint a szerkezetátalakítás és privatizáció együttesen.
- (73) A fentiek szerint az Erste Bank azzal érvel, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem eredményez kereskedelmi előnyt, mivel versenyeljárás során keletkezett, és ennél fogva bármiféle előnyből származó haszon az eladónál maradna, és nem szállna át a vevőre.
- (74) Amint már fent is állítottuk, ez csak akkor igaz, ha a nyílt versenyeljárás rendes piaci körülmények között valósul meg. Az utóbbi feltétel azonban nem valósul meg, hiszen a magáneladó nem vállalt volna ismeretlen követelésekért korlátlan mértékű kártalanítást. A magánbefektető továbbá nem hajtott volna végre a Postabank javára intézkedéseket, hiszen az állami tőkeinjekciót követő intézkedések összessége az állam számára negatív eladási árat eredményezett.
- (75) A fentiek fényében tehát 1998. decembertől kezdődően az állami intézkedések összessége, amelyeket a Postabank szerkezetátalakítására és privatizációjára tekintettel fogadtak el, amelyek részét képezi az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás is, nem állja ki a magánbefektetői próbát, és ennél fogva gazdasági előnyhöz juttatja a 2004. szeptember 1-jén egyesült Postabankot és Erste Bankot.

Szelektivitás

- (76) Mivel megállapításra került, hogy a tendereljárás ellenére az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás garانتálása előnyt jelentett az Erste Bank számára – mivel egyetlen magáneladó sem vállalt volna korlátlan kártalanítási kötelezettséget –, az intézkedés következképpen szelektív.

⁽¹⁾ Lásd a C-334/99. sz., Németország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 133–142. pontját.

⁽²⁾ Lásd Ph. Leger főtanácsnoknak a C-280/00. sz. Altmark-ügyre vonatkozó, 2003. január 14-én ismertetett indítványának 20. és azt követő pontjait.

⁽³⁾ Lásd a C-278/92–C-280/92. sz., Spanyolország kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 22. pontját, valamint a már fent hivatkozott C-334/99. ügy 133–134. pontját.

A verseny esetleges torzítása és a Közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt hatás

- (77) 2002 végén a Postabank a hetedik legnagyobb kereskedelmi bank volt Magyarországon. Az értékelés alá vont időszak során végig aktívan jelen volt az intenzív nemzetközi versenynek kitett pénzügyi ágazatban, kereskedelem zajlott Magyarország és az Európai Unió között, és jelentős számú uniós bank tevékenykedett a magyar bankpiacon.
- (78) Az ítélezési gyakorlat szerint ⁽¹⁾, ha az állami támogatás megerősíti egy vállalkozás helyzetét a Közösségen belüli kereskedelem rész vevő más versenytársakéval szemben, ez utóbbiakat a támogatás által érintett vállalkozásoknak kell tekinteni. Megállapítottuk, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás vállalása által a magyar állam szelektív előnyben részesítette az Erste Bankot. Arra a következtetésre juthatunk tehát, hogy a Postabank megvásárlásával kapcsolatos e szelektív előny megerősítette az Erste Bank helyzetét, és ennél fogva esetlegesen befolyásolhatja a Közösségen belüli kereskedelmet és torzíthatja a versenyt.
- (79) Összefoglalva elmondható, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás – mivel a 87. cikk (1) bekezdésének valamennyi elemének eleget tesz – az EK-Szerződés értelmében állami támogatást valósít meg.

3. Összeegyeztethetőségi vizsgálat

- (80) Az ideiglenes eljárás alapján a Bizottság csak azon támogatási intézkedések tekintetében rendelkezik eljárás indítására vonatkozó jogkörrel, amelyek a csatlakozást követően is alkalmazandónak minősülnek. A bejelentett, ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozást követően is alkalmazandó, és az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatást képez. Ennélfogva a Bizottságnak értékelnie kell a közös piaccal való összeegyeztethetőségét.

Az EK-Szerződés 87. cikke (2) bekezdésének b) pontja és 87. cikke (3) bekezdésének b) pontja

- (81) Az EK-Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdése határozza meg azokat a feltételeket, amelyek alapján egy támogatás a közös piaccal összeegyeztethető vagy összeegyeztethetőnek tekinthető.
- (82) Az EK-Szerződés 87. cikkének (2) bekezdésében foglalt kivételek a jelen ügyre nem alkalmazandók. A Bizottság úgy tekinti különösen, hogy a jelen ügyben nyújtott támogatás célja nem természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítása volt az EK-Szerződés 87. cikke (2) bekezdésének b) pontja értel-

mében. A rendkívüli események fogalmába nem tartoznak bele a gazdasági szereplők üzleti döntései miatt bekövetkező pénzügyi veszteségek. A Bizottság megjegyzi továbbá, hogy Magyarországon nem volt általános banki válság.

- (83) A támogatást hasonlóképpen nem lehet a 87. cikk (3) bekezdésének b) pontja alapján kivételnek tekinteni. 2003-ban – az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás garantálása idején – a magyar banki ágazatot nem jellemezte rendszerszintű válság, amely a magyar gazdaság komoly zavarához vezethetett volna.

Az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja

- (84) Az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján a Bizottság engedélyezheti az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító állami támogatást, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben.

- (85) A magyar hatóságok az 1998 és 2002 között a Postabank javára hozott intézkedések leg többjét szerkezetátalakítási intézkedésként jelentették be, a Postabank privatizációjával kapcsolatos kártalanítási kötelezettségvállalásokat pedig külön. A Bizottság értékeli, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a közös piaccal összhangban lévőnek lehet-e tekinteni az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében, a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatások szerint.

Megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatások

- (86) A megmentési és szerkezetátalakítási támogatás EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti összeegyeztethetőségi feltételeit közösségi iránymutatások rögzítik. A nehéz helyzetben levő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló jelenlegi közösségi iránymutatás ⁽²⁾ (a továbbiakban: a 2004-es iránymutatás) 2004. október 10-én lépett hatályba. Az ezen iránymutatások közzététele előtt nyújtott támogatásokra vonatkozóan a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló előző közösségi iránymutatás ⁽³⁾ (a továbbiakban: az 1999-es iránymutatás) rögzíti azokat a feltételeket, amelyek mellett az ilyen támogatás összeegyeztethetőnek minősül ⁽⁴⁾. Az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást is magában foglaló részvényvásárlási megállapodást 2003. október 20-án írták alá. A Bizottság tehát úgy véli, hogy e körülményekre az 1999-es iránymutatást kell alkalmazni.

⁽²⁾ HL C 244., 2004.10.1., 2. o.

⁽³⁾ HL C 288., 1999.10.9., 2. o.

⁽⁴⁾ Lásd a 2004-es iránymutatás 104. pontját.

⁽¹⁾ Lásd a 730/79. sz., Philip Morris kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet.

A vállalkozás támogathatósága

- (87) Az 1999-es iránymutatás szerint egy vállalkozás akkor van nehéz helyzetben, ha képtelen saját erejéből, illetve a részvényesei vagy hitelezők által biztosított források bevonásával talpra állni.
- (88) A Bizottság úgy véli, hogy a Postabank 1997–1998 közötti problémái komolyak voltak, és a bank nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősült, hiszen állami beavatkozás nélkül képtelen lett volna talpra állni.
- (89) Ahogyan a magyar hatóságok állították, az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás nem képezte a szerkezetátalakítás részét, mivel a bank eladásához kapcsolódott, és a kártalanítási kötelezettségvállalás szükségessége csak a tendereljárás során merült fel. Valójában az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a 2003. évi privatizáció részeként vállalták. Akkorra a bank tőkeszerkezete és helyzete már stabil volt. A Postabank visszanyerte életképességét. A magyar Állami Számvevőszék 2003 áprilisában jelentést adott ki, amelyben megállapítja, hogy a Postabank szerkezetátalakítása sikeresen lezárult, és hogy a bank működése újra prudens.
- (90) Ennélfogva, mivel a Postabank 2003-ban már életképes volt, további szerkezetátalakítási támogatást nem lehetett számára nyújtani.
- (91) A Bizottság tehát úgy véli, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás 2003. évi vállalásakor a Postabankot már nem lehetett nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak tekinteni, és így nem is lehetett jogosult megmentési vagy további szerkezetátalakítási támogatásra. A támogatást tehát nem lehet a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás alapján összegegyeztetetőknek találni.
- (92) A másodlagos értékelés szükségessé teszi, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást együttesen kezeljék a megelőző szerkezetátalakítási intézkedésekkel, mint egyetlen szerkezetátalakítási és privatizációs művelet részét (lásd a fenti másodlagos érvelést). Amint már fent kifejtettük, a Postabank 2003-ban – amikor az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás vállalásáról szóló határozat megszületett – már újra életképes volt.
- (93) Annak érdekében, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást összegegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásnak tekinthessük, a kártalanításnak olyan, korábban már meglévő szerkezetátalakítási terv részének kellene lennie, amelyet akkor hajtottak végre, amikor a vállalkozás nehéz helyzetbe került. A szerkezetátalakítási támogatás nyújtásának feltétele a szerkezetátalakítási terv végrehajtása, amelynek – a jövőbeni működési körülményekre vonatkozó reális feltételezések alapján – ésszerű időn belül helyre kell állítania a vállalkozás hosszú távú életképességét.

- (94) A magyar hatóságok által benyújtott szerkezetátalakítási terv utólag, a 2004-es bejelentés céljából készült el. A korábbi szerkezetátalakítási intézkedések idején nem létezett – ennél fogva egyértelmű, hogy nem készült a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatások által megkövetelt olyan szerkezetátalakítási terv, amely az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a szerkezetátalakítási művelet keretébe helyezte volna.
- (95) Következésképpen, még ha az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást a többi intézkedésekkel együttesen is értékeljük, az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást akkor sem találhatnánk a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatások értelmében összegegyeztetetőknek, mivel a Postabank nem minősült nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás vállalásáról szóló határozat megszületésekor, és az említett biztosíték nem képezte már meglévő szerkezetátalakítási terv részét.

Az Európai Megállapodás 45. cikkének (2) bekezdése

- (96) Az Európai Megállapodás 45. cikke (2) bekezdésének szövege a következő: „A XIIa. mellékletben foglalt pénzügyi szolgáltatások tekintetében ez a Megállapodás nem csorbítja a felek jogát, hogy olyan intézkedéseket hozzanak, amelyek szükségesek a fél monetáris politikájának folytatásához vagy óvatossági alapon a befektetők, a pénzüsszeget elhelyezők, a kötvénybirtokosok vagy más olyan személyek védelméhez, akikkel szemben letéteményesi kötelezettség áll fenn vagy pedig a pénzügyi rendszer stabilitásának és egészséges működésének biztosításához. Ezek az intézkedések saját vállalatokhoz és állampolgárokhoz viszonyítva nem tesznek megkülönböztetést a másik fél vállalataival és állampolgáraival szemben.”
- (97) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottságnak azzal kapcsolatban is komoly kétségei voltak, hogy az Európai Megállapodás 45. cikkének (2) bekezdése egyáltalán alkalmazandó-e állami támogatási intézkedésekre, hiszen e bekezdés az Európai Megállapodás letelepedésről szóló fejezetének részét képezi, míg az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezések az Európai Megállapodás 62. és azt követő cikkeiben szerepelnek. A Bizottság továbbá úgy ítélte meg, hogy ezt a rendelkezést esetleg valamely pénzügyi felügyeleti hatóság által hozott, általános alkalmazási körű intézkedésekre lehet alkalmazni, valamint hogy az adott időpontban nem volt általános bankválság Magyarországon.
- (98) A magyar hatóságok érvelése szerint a magyar kormány nem hagyhatta, hogy a Postabank 1998-ban, legnagyobb nehézségei és a magyar piac instabilitása idején tönkremenjen, továbbá a Postabank összeomlása – méretét tekintve – jelentős pénzügyi válságot okozhatott volna.

- (99) Mindazonáltal az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettséget akkor vállalták, amikor a Postabank már nem volt nehéz helyzetben lévő vállalkozás. A Bizottság mindenképpen azon a véleményen van, hogy az Európai Megállapodás 45. cikkének (2) bekezdése önmagában nem teremt jogalapot arra, hogy bármely állami támogatás formájában tett intézkedést a közös piaccal összhangban lévőnek tekintsen.
- (100) Összefoglalva tehát, az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás összeegyeztethetetlen állami támogatást valósít meg.

4. A visszafizetés kérdése

- (101) Az ideiglenes eljárás keretében azon fellépések köre, amelyek megtételére a Bizottságnak hatásköre van, a csatlakozás után alkalmazandó intézkedésre korlátozódik, vagyis jelen esetben az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásra.
- (102) Azon érv ellenére, amely szerint ezen intézkedés árát a vételárba befoglalták, a fenti megfontolások alapján a Bizottság úgy véli, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás összeegyeztethetetlen támogatást valósít meg, és ennél fogva helyénvaló visszamenőleges, 2004. április 30-i hatállyal megszüntetni az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás érvényességét.
- (103) Gyakorlatban a visszamenőleges, 2004. április 30-i hatályú lezárás magával vonná bármely olyan, e dátum után kifizetett követelés visszafizettetését, amely nem tartozik a csatlakozás után nem alkalmazandó követelésekhez. Mindazonáltal nincs szükség visszafizetetésre, mivel az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás keretében tulajdonképpen nem történt teljesítés. Mindez a kártalanítási kötelezettségvállalás teljes mértékben feltételes jellegéből fakad.
- (104) A Bizottságnak elvben díj visszatérítését kellene kérnie az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásért annak érdekében, hogy ellensúlyozza az intézkedés által keletkeztetett előnyt.
- (105) A Bizottság azonban elfogadja azt az érvet, hogy egy ilyen díj visszafizettetése miatt sérülhetne a jogbiztonság elve, tekintettel azon különleges körülményekre, amelyek között teljes mértékben feltételes jellegű kártalanítási kötelezettségvállalást/garanciát – például ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettséget – vállaltak. Noha a „csatlakozás után alkalmazandó” fogalma objektív, a kártalanítási kötelezettségvállalásra vonatkozó különleges feltételek nem voltak egyértelműek és előre láthatóak a magyar kormány és az Erste Bank számára, amikor az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásról megállapodtak, vagyis amikor a Postabank privatizációja végbement. Ennél fogva, a kártalanítási kötelezettségvállalás csatlakozás utáni alkalmazandóságának fogalmára vonatkozó egyértelmű és átlátható feltételek hiányában az érdekelt felek esetleg nem láthatták előre, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítás előtt tett kártalanítási kötelezettségvállalást a csatlakozás után alkalmazandónak tekintik majd olyan feltételek fennállása mellett, mint amilyenek a Postabank eladását jellemezték.
- (106) A csatlakozási szerződés jogi szövegének objektív jellege ellenére a Bizottság iránymutatásai a csatlakozás utáni alkalmazandóság fogalmáról a garanciák és a kártalanítási kötelezettségvállalások tekintetében csak idővel, fokozatosan kristályosodtak ki. A csatlakozási szerződést 2003. április 16-án írták alá. IV. mellékletének 3. pontja nem határozza meg azon feltételeket, amelyeket a Bizottság az olyan feltételes intézkedések, mint például a garanciák és kártalanítási kötelezettségvállalások tekintetében a csatlakozás utáni alkalmazandóság értékelésére használ. Ehelyett a Bizottság szolgálatai iránymutató levelek formájában tájékoztatták a csatlakozó országokat a csatlakozás utáni alkalmazandóság feltételeiről.
- (107) A Bizottság szolgálatai a Magyar Köztársaság Európai Unió Melletti Állandó Képviselőtársának címzett 2003. augusztus 4-i levelükben tájékoztatták a Magyar Köztársaságot az egyedi támogatási intézkedések tekintetében a „csatlakozást követően alkalmazandó” fogalmának bizottsági értelmezéséről. Mindazonáltal a levél nem foglalkozott kifejezetten a kártalanítási kötelezettségvállalás értékelésével, és nem is írta elő a tételes felsorolásukat, vagyis hogy a magyar hatóságok pontosan határozzák meg a kockázatokat, és mellékeljenek kimerítő felsorolást tartalmazó, a csatlakozás napján lezárt jegyzéket, hogy ezáltal teljesüljön az egyik feltétel, amely révén a kártalanítási kötelezettségvállalást a csatlakozás után már nem lehet alkalmazandónak tekinteni. Úgy tűnt, hogy a Bizottság szolgálatai által küldött levél teljesen kimerítően ismerteti a csatlakozás utáni alkalmazandóság fogalmát, és semmilyen módon nem utalt a tételes felsorolás követelményére. A tételes felsorolás az a kritérium, aminek az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás jelenlegi formájában nem felel meg.
- (108) Az Erste Bank 2003. október 20-án vásárolta meg a Postabankot, és az adásvételi megállapodás magában foglalta az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalást.
- (109) Az alkalmazandósági próbára vonatkozó következő iránymutatás a Bizottság által a Česká Spořitelna (CZ 14/03) ügyben hozott 2004. január 28-i határozat és a Komerční Banka (CZ 15/03) ügyben hozott 2003. december 16-i határozat révén vált hozzáférhetővé. E határozataiban a Bizottság megállapította, hogy az egyedi támogatási intézkedések a csatlakozás után is alkalmazandók, amennyiben a támogatás odaítélésének időpontjában az állam gazdasági érintettsége pontosan nem ismert. Ezen ügyek egyikében sem merült fel azon követelmény, hogy a kockázatokat pontosan meg kellene határozni és hogy kimerítő felsorolást tartalmazó, a csatlakozás napján lezárt jegyzékbe kellene őket foglalni annak érdekében, hogy egy adott kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozás után ne minősüljön alkalmazandónak.

- (110) Azon követelmény, hogy a kockázatokat pontosan meg kell határozni és kimerítő felsorolást tartalmazó, a csatlakozás napján lezárt jegyzékbe kell őket foglalni annak érdekében, hogy egy adott kártalanítási kötelezettségvállalás a csatlakozás után ne minősüljön alkalmazandónak (azaz a tételes felsorolás követelménye), először a Bizottság szolgálatai által Magyarországnak küldött, 2004. március 19-i levélben került említésre. E levél külön utal a Postabank ügyére, és iránymutatást nyújt a kártalanítási kötelezettségvállalás csatlakozás utáni alkalmazandósága tekintetében, különösen az e határozat (14) preambulumbekkezdésében és az eljárás megindításáról szóló határozat (52) preambulumbekkezdésében említett három kritérium tekintetében, ahogyan már e határozatban korábban kifejtettük.
- (111) Ennélfogva a Postabank 2003 októberében kelt adásvételi szerződése megszerkesztésének idején a felek előtt – az egyéb, például a csatlakozás után bizonyos fizetési kötelezettségeket eredményező intézkedésekkel szemben – nem volt ismeretes a feltételes garanciák és kártalanítási kötelezettségvállalás tekintetében a csatlakozás utáni alkalmazandóság meghatározására szolgáló valamennyi lényeges feltétel. Ezt szem előtt tartva ésszerűtlennek tűnnék visszafizettetni olyan támogatást, amelyet olyan időszakban nyújtottak, amikor a kártalanítási kötelezettségvállalás csatlakozás utáni alkalmazandóságának feltételeiről szóló bizottsági iránymutatások még nem voltak teljes mértékben egyértelműek, és akár a teljesség féltreérthető benyomását kelthették.
- (112) Ráadásul a kártalanítási kötelezettségvállalás pozitív hatását nagymértékben ellensúlyozta az a tény, hogy a piacon ismeretes volt, hogy a Bizottság vizsgálatot folytat. A kártalanítási kötelezettségvállalásnak nem lehetett jelentős pozitív hatása a bank pénzügyi helyzetére. Kifejezetten a Postabank múltjával kapcsolatos perek kockázatára vonatkozik, és nem nyújt olyan általános garanciát, amely közvetlen tőkeszerzési előnyt biztosítana.
- (113) Az előzőekre alapozva és az ügy összes körülményét figyelembe véve a Bizottság nem kéri az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásért díj fizetését.

VIII. KÖVETKEZTETÉS

- (114) Az előzőek alapján a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalásnak az a része, amelyet a csatlakozáskor egyértelműen meghatároztak, a csatlakozás után nem alkalmazandó (azaz a két könyvvizsgáló cég esetleges követelései; az Arthur Andersen Audit és a Prudentia Postabank elleni esetleges követelései; az Erste

Bank 2004. április 29-i egyoldalú nyilatkozatának „Kockázatmeghatározás O” részében foglaltak szerint).

- (115) A Bizottság kijelenti, hogy az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás további része, amelyet a Magyar Köztársaság a Postabank és Takarékpénztár Rt./Erste Bank Hungary Nyrt. tekintetében végrehajtott, a csatlakozás után alkalmazandó és a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatást képez,

MEGHOZTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

(1) Az Arthur Andersen Audit Könyvszakértő Korlátolt Felelősségű Társaság és/vagy Prudentia Könyvvizsgáló és Gazdasági Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság (vagy engedményeseik, illetve jogutódjaik) részéről felmerülő két esetleges követelés (az Erste Bank 2004. április 29-i egyoldalú nyilatkozatának „Kockázatmeghatározás O” részében foglaltak értelmében) a csatlakozás után nem alkalmazandók.

(2) Az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás további része, amelyet a Magyar Köztársaság a Postabank és Takarékpénztár Rt./Erste Bank Hungary Nyrt. tekintetében végrehajtott, a csatlakozás után alkalmazandó és a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatást valósít meg.

2. cikk

A Magyar Köztársaságnak 2004. április 30-ára visszamenőleges hatállyal fel kell mondania az ismeretlen követelésekért való kártalanítási kötelezettségvállalás csatlakozás után alkalmazandó részét.

3. cikk

A Magyar Köztársaság e határozat közlésétől számított két hónapon belül köteles tájékoztatni a Bizottságot a határozat végrehajtása érdekében hozott intézkedésekről.

4. cikk

E határozat címzettje a Magyar Köztársaság.

Kelt Brüsszelben, 2008. október 21-én.

a Bizottság részéről

Neelie KROES

a Bizottság tagja